

ja organisaatioiden pitäisi nyky-maailmassa toimia, jos ne haluavat maksimoida työntekijöidensä sitoutumisen ja luovuuden. Niiden pitäisi pystyä tuottamaan turvallisuuden peruskemus. Se ei tarkoita ongelmien ja vaarojen poisselittämistä eikä onnellisen yksimielisyyden ilmapiiiriä.

Hyppönen käyttää esimerkkinä tv-ohjelmaa *Hyvät ja huonot uutiset*, jota hän itse vetää. Vain hullu kokee olevansa turvassa televisiossa. Se on korkean riskin media, jossa yksikin virhe voi johtaa maineen menettämiseen:

”Ohjelma perustuu improvi-

sointiin tuoreista uutisaiheista. Se edellyttää jokaiselta ruudussa olevalta oivalluskykyä, uskallusta sanoa juuri syntynyt ajatus, ja luottamusta siihen, että siitä ei seuraa mitään pahaa. Sellainen ei onnistuisi vihamielisessä ympäristössä. Toisaalta ohjelmasta ei tulisi kiinnostavaa, jos kaikki esiintyjät olisivat samaa mieltä toistensa kanssa. Mutta kun kaikki ryhmän jäsenet kokevat olevansa (riittävän) turvassa toistensa seurassa, voi toiselle sanoa mitä tahansa tietäen, että suhde ei vaarannu.”

Pelolla johtamiseen Hyppönen suhtautuukin kuin äreä rak-

kikoir, koska sen tuloksena on aina sitoutumisen, luovuuden ja aktiivisuuden romahtaminen ja puolustusmekanismien käynnistyminen. Yhteinen etu vaihtuu yksilöiden selviytymistaisteluksi.

Tätähän me olemme näinä aikoina nähneet, kun yrityksessä ja valtion laitoksessa toisensa jälkeen on käynnistetty massiivisia yt-neuvotteluja ja irtisanomisia. Mutta samaan aikaan meillä on joukko vanhoja (kuten Kone) ja uusia (kuten Supercell) yrityksiä, joiden menestys perustuu täysin toisenlaiseen yrityskulttuuriin – juuri Henkka Hyppösen tarkoittamassa mielessä.

Väärää varmuutta eliiteistä?

TUULA-MARIA AHONEN

”Pirkään kuviteltiin, että yläluokkaa ei ole, kunhan katse suunnataan tiukasti tulevaisuuteen”, kirjoittaa Euroopan historian professori Laura Kolbe. ”Luokat ovat kuitenkin palanneet ja on havaittu, että myös eliitti pysyy.”

Pohjoismaihin sana ”yläluokka” levisi 1800-luvun lopussa. Työväenlehtien ja -kirjallisuuden myötä 1900-luvun alussa jako ylä- ja alaluokkiin terävöityi. Nykyisin tilastollisissa aineistoissa ja analyyseissa ei puhuta ”yläluokasta” vaan käytetään neutralisoivia käsitteitä, kuten ”johtavat ammatit”, ”ylempi virkamieskunta, teollisuuden, kauppan ja liikenteen johto.”

”Kun yläluokkaa on vaikea

osoittaa sormella, latautuu käsi te vahvoilla mielikuvilla”, Kolbe kirjoittaa. ”On syntynyt muun muassa median ja populaarikulttuurin välittämä kuva yläluokasta. Kukaan ei sano kuuluvansa siihen, mutta sen olemassaolo säätelee silti yhteiskuntakeskustelua.”

”Suomen eliitin ytimessä on korkeakouluopetuksen saaneita. Sivistyneistö syrjäytti jo 1800-luvun lopulla aatelivallan ja nousi meritokraattisena yläluokkana yhteiskunnan kehittämisen kärkeen: politiikkaan, hallintoon ja talouselämään”, Kolbe toteaa. Samalla hän tuo rinnalle yllättävän näkökulman.

”Suomalainen koulutettu eliitti, kriittinen älymystö ja

Laura Kolbe
Yläluokka
Olemisen sietämätön vaikeus
Kirjapaja, 2014

henkinen yläluokka suhtautuu isänmaahansa kovin kriittisesti. Myös monen nuoren ja opiskelijan vakiokommentti kuuluu: ’Pääsisinpä pois tästä onnettomasta paikasta!’ Samaan aikaan amerikkalaiset, hollantilaiset, tanskalaiset, norjalaiset ja ruotsalaiset kollegat ja nuoret kertovat omasta maastaan: ”This is a great country. I love it!”

Kolbe näkee Suomen virkamiesvaltiona, jossa moderni ja perinne yhdistyvät. Modernia on virkamiesten korkea koulu-

tuspohja, lain kunnioitus ja pyrkimys ”hyvään hallintoon”.

”Hallintokulttuuri heijastaa edelleenkin luokkatietoisuutta, joka välittyy sukupolvelta toiselle ja perustuu habitukseen, tapaan olla virkamies. Jaettu herrasmiesmäinen käytös- ja pukeutumiskoodi yhdistää maailman kaikkia virkamiehiä, ja sen juuret ovat Euroopan hovihallinnossa.”

Yläluokkaa tapaa kuitenkin monella alalla. Kolben mukaan avointa yläluokkaisuutta Suomessa siedetään kahdelta henkilöltä, Suomen marsalkka Mannerheimilta ja pankkiiri Björn Wahlroosilta. Liepeillä keikkuvat pääministeri Alexander Stubb ja puolustusministeri Carl Haglund.

Nykyisin myös julkikset ovat yläluokkaa. Kolbe maalaa julkiksista kuningasperheen, jossa kuningas on Teemu Selänne ja kuningatar Sofi Oksanen. Perintöprinsseihin ja -prinsessoihin kuuluvat kulloinenkin Miss Suomi ja vuoden nuori urheilija, laulaja Robin ja vaikkapa Sara ”Smoukahontas” Forsberg. Hovirunoilijana olisi Jari Tervo

ja hovinarrina aina vekkuli Matti Nykänen.

Kolbe näkee eron suomalaisessa ja ruotsalaisessa julkiksessa: ”Ruotsalaisella sankarilla onnellisuusmuuri on kunnossa ja hänen matkansa vie korkealle. Käsite *kändis* tihkuu hyvää nostetta ja ylellisyyttä. Sama koskee englanninkielistä sanaa *celebrity*. Suomen *julkkis* kattaa laajemman sosiaalisen kirjon.”

Entäpä yläluokkaisuuden arvot? Yläluokan universaalisiksi hahmoksi nousi 1700-luvulla englantilainen herrasmies, *gentleman*. Tyypin tunnettiin Suomessaakin. Kirjan *Seuratavat* (1945) mukaan ”herrasmieheltä vaaditaan kohteliaisuutta, taidikkuutta, kunniallisuutta, kohdittuutta, ritarillisuutta ja reilua urheiluhenkeä, moitteetonta käyttäytymistä ja pukeutumista eri tilaisuuksissa.”

Kolbe siteeraa Rochesterin yliopiston historian professori Christopher Laschia, joka kirjoittaa uusista globaaliajan pärjääjistä, korkeista virkamiehistä, poliitikoista, ”kapitalisteista” ja mediavaikuttajista. Tämä eliitti on vapauttanut itsensä mo-

raalista, paikallisesta vastuusta ja velvollisuuksista ja katkaissut siteensä historiaansa ja juuriinsa.

Suomessa eliitin petoksesta on viimeksi julistanut Esko Seppänen todetessaan, että kasinotaulouden raharikkaat menestyivät vain yllämainitun moraalivajeen voimalla. Menestyksen taustalla on ollut taitavaa verosuunnittelua, ahneutta ja hyvä veli-verkostoja.

Yläluokka elää ja muuttuu. Kolben mukaan yksi on kuitenkin varmaa. ”Vaikka vanhat rakenteet rikkoutuvat, ei luokkatarina ole vielä päättynyt. Myös tulevaisuuden yhteiskunnassa on yläluokkia ja eliittiä.”

Vastapainoksi edellä mainitulle väitteelle on pakko siteerata toisen uutuuskirjan, Maa-Ilma-kirjan kirjoittajaa, Tampereen yliopiston mediakulttuurin professori Mikko Lehtosta:

”Ihmiskunta ei vain ole, vaan se nimenomaan tulee. Ihmiset ovat aina keskeneräisiä. Ihmiskunnan historia on vasta alussa. Kaiken ei välttämättä tarvitse olla huomenna niin kuin se on tänään. Ainut vaihtoehto ei koskaan ole ainut.”